Lietas arhīva Nr. A42-00645-20/22
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:0819.A420236319.11.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020.gada 18.septembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S. Audzere,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ un viņa pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Ilmāram Šatovam, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināto iestāžu – Maksātnespējas kontroles dienesta pārstāvei Andai Pleikšnei un Eksaminācijas komisijas pārstāvim Helmutam Jaujam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Maksātnespējas kontroles dienesta 2019.gada 3.jūlija lēmuma Nr. 111/2019/48 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Maksātnespējas kontroles dienests (turpmāk – dienests) informēja administratoru eksaminācijas komisiju (turpmāk arī – komisija) par apstākļiem, kas varētu liecināt, ka pieteicējs – maksātnespējas procesa administrators /pers. A/ – neatbilst Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punkta prasībām, proti, prasībai par nevainojamu reputāciju. Komisija 2019.gada 25.jūnijā sniedza atzinumu Nr. 2-15n/2019/27 (turpmāk – atzinums) par to, ka pieteicējs neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju. Šāds secinājums pamatots ar turpmāk minētajiem apstākļiem.

[1.1] Maksātnespējas likumā nav norādīta nevainojamas reputācijas definīcija, un šis jēdziens atzīstams par ģenerālklauzulu, kas tiesību piemērotājam jāpiepilda ar noteiktu saturu. Komisijas ieskatā atzinumam jābalstās uz objektīviem kritērijiem, ko var apliecināt pārbaudāmi fakti, kas liecina par personas iespējamu saistību ar prettiesisku, neētisku vai neprofesionālu rīcību. Tajā pašā laikā komisija vērtē arī subjektīvo daļu, proti, kāds ir vai varētu būt sabiedrības viedoklis (priekšstats) par attiecīgās personas atbilstību prasībām – godaprāts, rūpība, objektivitāte, neitralitāte, likumu un profesionālās ētikas standartu ievērošana. Tāpat būtiski, vai pats administrators apzinās, kāda rīcība vai apstākļi var apdraudēt sabiedrības uzticību attiecīgajam administratoram un maksātnespējas procesa sistēmai kopumā.

[1.2] Vairāki gadījumi, kuros dienests pieteicēja rīcībā saskatījis iespējamu reputācijas apdraudējumu, izvērtēti tiesu nolēmumos attiecīgo maksātnespējas procesu ietvaros. Respektējot minētos nolēmumus, secināms, ka tie nav šķērslis, lai komisija patstāvīgi izvērtētu pieteicēja reputāciju, jo tiesa nevienā gadījumā nav vērtējusi tieši pieteicēja rīcību vai profesionālās ētikas ievērošanu, lietpratību un rūpību, kas arī raksturo administratora reputāciju. Proti, attiecīgajiem tiesu nolēmumiem un komisijas lēmumam par pieteicēja reputāciju ir atšķirīgs priekšmets. Dienesta vēstulē norādītie apstākļi rada pamatotas šaubas par pieteicēja profesionālās darbības atbilstību profesionālajiem standartiem. Turklāt nav izšķirošas nozīmes apstāklim, ka visos gadījumos, kas dienestam ir radījuši šaubas par pieteicēja reputāciju, pieteicējs ir bijis pilnvarnieks vai konsultants citam maksātnespējas procesa administratoram, jo vērtējamās pieteicēja darbības ir cieši un nepastarpināti saistītas ar maksātnespējas procesa norisi un pēc tām var spriest par to, cik pieteicējs ir profesionāli piemērots maksātnespējas procesa administratora amatam.

[1.3] SIA „Saiva Anno 1949" maksātnespējas procesā tā administratore pilnvaroja pieteicēju. Šajā procesā tika organizēta izsole, kurā piedalījās un parādnieka mantu nosolīja ar pieteicēju saistītas personas. Proti, 2017.gada 17.maijā notika citas administratores vadīta transportlīdzekļa otrā izsole, kurā piedalījās divi dalībnieki – pieteicēja māsa un SIA „Onsite", kuras vienīgā dalībniece un valdes locekle izsoles brīdī bija pieteicēja laulātā. Transportlīdzekli par 6050 *euro*, kas ir ievērojami zemāka cena par sākotnējo izsoles cenu 15 000 *euro*, iegādājās pieteicēja māsa. Līdzīgas automašīnas (divus gadus vecākas) tirgus cenas amplitūda vietnē *www.ss.com* ir no 10 400 līdz 14 550 *euro*, kas rada šaubas par iespēju pārsolīt šādu noteiktu sākumcenu, ņemot vērā, ka transportlīdzekļu iegāde izsolē nav populāra. Šādā situācijā ir apšaubāma ekonomiskā loģika. Tāpat neatkarīgam vērotājam no malas varētu rasties pamatotas šaubas, vai tā ir tikai no pieteicēja gribas neatkarīga sakritība, ka izsolē piedalījās divas ar pieteicēju saistītas personas. Citā šī maksātnespējas procesa izsolē, kuru organizēja pieteicējs, viens no izsoles dalībniekiem bija SIA „R.E.D. Pro management", kuras valdes loceklis no 2010.gada 12.janvāra līdz 2011.gada 17.maijam bija pieteicējs. Paziņojumi par šo izsoli nosūtīti publicēšanai Rīgas Apriņķa Avīzei un Rīgas pašvaldībai, kas formāli atbilst Civilprocesa likuma prasībām, tomēr nesasniedz attiecīgo mērķauditoriju – uz pirmajām divām izsolēm, kad visus transportlīdzekļus bija paredzēts pārdot kā lietu kopību, neieradās neviens solītājs. Neatkarīgam vērotājam no malas var rasties šaubas par to, cik šāds izziņošanas veids ir efektīvs no ekonomiskā viedokļa, un vai tas nav darīts apzināti ar mērķi ierobežot izsoles dalībnieku loku. Mantas pārdošanas process bija apzināti virzīts uz to, lai pieteicēja radiniekiem būtu iespēja iegādāties parādnieka mantu par nesamērīgi zemu cenu.

[1.4] SIA „Aso Balt" maksātnespējas procesā pieteicējs kā citas administratores pilnvarotais administrators organizēja izsoli 2014.gada 14.jūlijā plkst.8.00 Bebrenē, Ilūkstes novadā (180 km no Rīgas), kā ietvaros otrajā izsolē ar lejupejošu soli parādnieka manta tika pārdota par krietni zemāku cenu nekā sākumcena. Lai arī ne Maksātnespējas likums, ne Civilprocesa likums nenoteic, kur rīkojamas izsoles, nav apšaubāms, ka labāko rezultātu var sasniegt, ja uz izsoli ierodas pēc iespējas vairāk konkurentu. Izsoles rīkošana Bebrenē, kas ir neliela apdzīvota vieta, ir pretēja ekonomiskajai loģikai, īpaši ņemot vērā, ka parādnieka juridiskā adrese un ekonomiskā aktivitāte bija Rīgā. Pieteicēja norāde uz izsoles rīkošanu savā prakses vietā neiztur kritiku, jo izsoles vietas izvēles primārais apsvērums ir efektivitāte. Papildus tam izsole noturēta pirmdienas rītā plkst.8.00, kas izsoli padarīja vēl mazāk pievilcīgu potenciālajiem dalībniekiem, kuru atrašanās vieta ir ievērojamā attālumā no Bebrenes. Izsolē arī netika pielaists viens no dalībniekiem – SIA „Swedbank Līzings", jo tā pilnvarotajam pārstāvim nebija rakstiska pierādījuma, ka pilnvaru parakstījušajam likumiskajam pārstāvim ir šādas tiesības. Lai arī pieteicējam nebija pienākuma pārliecināties par likumisko pārstāvi publiskajās datu bāzēs un par to bija jārūpējas dalībniekam, pieteicējam nebija šķēršļu pārliecināties par šo informāciju publiskajās datu bāzēs. Šāda rīcība, lai arī formāli atbilda procedūrai, bija klajā pretrunā ar ekonomisko loģiku un kreditoru interesēm. Minētie apstākļi, kā arī tas, ka uz šo izsoli bez kreditora SIA „Swedbank Līzings" ieradās vienīgi SIA „R.E.D. Pro management",

kurā pieteicējs ir bijis valdes loceklis, rada iespaidu par saskaņotu rīcību, lai apgrūtinātu iespējas izsolē piedalīties nejaušām personām, bet mantu par izdevīgu cenu iegūtu ar pieteicēju saistītas personas.

[1.5] Cita administratora administrētajā SIA „Ūdensnesējs" maksātnespējas procesā septiņos izsoļu aktu projektos par parādniekam piederošu transportlīdzekļu pārdošanu kā solītājs norādīta SIA „Studio Legale", kuras vienīgais īpašnieks un valdes loceklis ir pieteicējs. Atbilstoši šiem projektiem kopējie iegūtie līdzekļi būtu zem minēto transportlīdzekļu metāllūžņu vērtības. Arī šajā gadījumā paziņojumi par izsoli tika izvietoti Rīgas pašvaldības portālā un Rīgas Apriņķa Avīzē, tādējādi nebija nolūks piesaistīt pēc iespējas plašāku solītāju loku. Kontekstā ar pieteicēja rīcību citos gadījumos ir pamats šaubām par dokumentu izmantošanu prettiesiskiem mērķiem. Pieteicēja apgalvojums, ka dokumenti bijuši paraugi, ko pieteicējs iedevis SIA „Ūdensnesējs" administratoram, vērtējama kā netipiska situācija, kad paraugā ir aktuāla informācija par pārdodamo mantu, bet neaktuāla informācija par ieguvēju. Turklāt apstāklis, ka pieteicējam ir paraugs, kurā ieguvējs ir ar viņu saistīta sabiedrība, rada aizdomas, ka pieteicējs maksātnespējas procesā mēdz tirgot mantu ar sevi saistītām personām.

[1.6] Citas maksātnespējas procesa administratores administrētajā SIA „Alu Metāls" maksātnespējas procesā norisinājusies sarakste starp pieteicēju un attiecīgās administratores palīdzi. Sarakstē pieteicējs palīdzei sniedz norādījumus saistībā ar parādniekam piederošā transportlīdzekļa pārdošanu: „Nosaki, ka metāllūžņu cena – 100 *euro*. Precizē, lūdzu, mantas pārdošanas plānu un tirgojam nost gan to nekustamo īpašumu, gan šo. Viņi paši visu nopirks. Paziņo man: a) kad ir izsludināta izsole par nekustamo īpašumu, b) beigsies precizētais pārdošanas plāns, lai var to auto-lūzni nopirkt". Šādas darbības vērstas uz mantas pārdošanas un vērtības noteikšanu cita administratora lietvedībā esošā lietā, un saprotams, ka pieteicējs vēlējies sasniegt rezultātu, lai manta tiktu pārdota pieteicēja vai ar pieteicēju saistītu personu interesēs. No profesionālās ētikas viedokļa ir nepieņemami sniegt konsultācijas citam maksātnespējas procesa administratoram par mantas pārdošanu un vienlaikus arī piedalīties tās pirkšanā.

[1.7] Uzklausot pieteicēja skaidrojumu, secināms, ka nevienā no gadījumiem pieteicējs nav pieļāvis, ka vērotājam no malas varētu rasties šaubas par maksātnespējas procesa objektivitāti un efektivitāti. Pieteicēja attieksme rada šaubas par profesionalitāti un spēju identificēt administratora reputāciju apdraudošas situācijas. Šaubas par pieteicēja godprātību rada uzticības apdraudējumu kopējai maksātnespējas sistēmai, un vērtētais apstākļu kopums ir pietiekams pamats, lai secinātu, ka pieteicēja reputāciju nevar atzīt par nevainojamu.

[2] Pamatojoties uz komisijas atzinumu, ar dienesta 2019.gada 3.jūlija lēmumu Nr. 111/2019/48 (turpmāk – Lēmums) pieteicējs atcelts no amata. Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[2.1] Komisija atzinumā konstatējusi, ka pieteicējs neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju. Konstatējot šādu pamatu, pieņemams obligātais administratīvais akts, parasti nevērtējot lietderības apsvērumus. Ministru kabineta 2017.gada 30.maija noteikumu Nr.288 „Maksātnespējas procesa administratora pretendentu apmācības, eksaminācijas kārtība, eksaminācijas komisijas darbības kārtība un maksātnespējas administratoru amatā iecelšanas, atbrīvošanas, atcelšanas un atstādināšanas no amata un amata darbības apturēšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.288) 111.punktā noteikts, ka dienests pieņem lēmumu par administratora atcelšanu no amata 10 darbdienu laikā no Maksātnespējas likuma 17.^{2} panta pirmajā daļā minēto apstākļu konstatēšanas. Dienestam nav kompetences pārvērtēt komisijas atzinumu.

[2.3] Pieteicēja uzklausīšana Lēmuma pieņemšanai nav adekvāta, jo viņa viedoklis nevar ietekmēt komisijas atzinumu. Pieteicējs tika uzklausīts pirms atzinuma sniegšanas.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2019.gada 3.augustā saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Komisijas darbība, tostarp atzinumu par reputāciju sniegšana, ir ierobežota attiecībā uz darbu eksaminācijas laikā un saistībā ar eksaminēšanu. Tas izriet no Maksātnespējas likuma 16.^{1} panta un 16.^{2} panta, kuros ietvertas kompetenci noteicošās normas, nosaukumiem un noteikumu Nr.288 IX nodaļas, kurā ietverts 99. un 100.punkts, nosaukuma. Atzinums taisīts laikā, kad pieteicējs nekārtoja eksāmenu. Laikā, kad nenotiek administratoru eksaminācija, tiesības ierosināt atcelt administratoru no amata ir tikai disciplinārlietu komisijai, piemērojot disciplinārsodu. Disciplinārlietas veidā arī jautājumi tiek izvērtēti rūpīgāk un tiek izvēlēts situācijai atbilstošāks risinājums. Komisija, sniedzot atzinumu, ir pārkāpusi kompetenci, un tādēļ ir pārkāpts arī privātpersonas tiesību ievērošanas princips, tiesiskuma princips un samērīguma princips, jo ar Lēmumu radītās sekas ir bargākas nekā iespējamais disciplinārlietas izmeklēšanas rezultāts. Lēmums ir prettiesisks, jo balstīts uz prettiesisku atzinumu.

[3.2] Atzinums ir prettiesisks arī tādēļ, ka neatbilst Maksātnespējas likuma 16.^{1} panta ceturtajai daļai, jo to sagatavojusi un parakstījusi tikai komisijas priekšsēdētāja, lai gan tas bija jāsagatavo koleģiālai institūcijai. Likums neparedz, ka komisijas priekšsēdētāja vienpersoniski ir tiesīga sagatavot tik nozīmīgu atzinumu, kura rezultāts ir administratora atcelšana no amata.

[3.3] Dienests nav izdarījis nekādus lietderības apsvērumus.

[3.4] Pieteicējs ir rīkojies tiesiski (norādītajos gadījumos nav pārkāpis nevienu normatīvo aktu), un to apliecina arī tiesu nolēmumos konstatētais. Lēmumā, balstoties uz šaubām, izvērtēta pieteicēja darbības ekonomiskā lietderība, nevis reputācija. Atzinumā ir dots subjektīvs un uz šaubām balstīts vērtējums pieteicēja darbībām, šaubas nav pamatotas ar objektīviem pierādījumiem. Tajā arī nav norādīts administratora rīcības parauga modelis vai tiesisks risinājums šīm situācijām. Norādot uz neatkarīgu vai objektīvu vērotāju no malas, pieteicēja rīcības novērtējumam nav aptaujāta kāda sabiedrības daļa, nav definēts arī jēdziens „rīcības atbilstība augstākajiem profesionālajiem standartiem", ko pieteicējs izprot kā normatīvo aktu un ētikas noteikumu ievērošanu.

[3.5] Maksātnespējīgās SIA „Aso Balt" lietā rīkotā izsole nav bijusi pretēja kreditoru interesēm – sludinājums par to tika publicēts laikrakstā „Latgales laiks" un izsole norisinājusies netālu no otrās Latvijas lielākās pilsētas Daugavpils. Pieteicējs veica savus pienākumus savā prakses vietā, kas atbilst Maksātnespējas administrācijas skaidrojumam. Neērtības saistībā ar izsoli pirmdienā plkst. 8.00 ir izdomājums. Izsole notika 2014.gadā, bet pieteicējs nebija SIA „R.E.D. Pro management" valdes loceklis kopš 2011.gada, tādēļ interešu konflikta vairs nebija. Tāpat pieteicējam nebija nekāda pamata veikt nolaidīgu bezdarbību, nepārliecinoties par personas tiesībām pārstāvēt SIA „Swedbank Līzings" izsolē. Atzinumā arī nav norādīts, kā pieteicējam būtu vajadzējis rīkoties.

[3.6] SIA „Saiva Anno 1949" maksātnespējas procesā veiktās darbības atbilda normatīvo aktu prasībām, ko atzina arī tiesa. Turklāt starp izsoli šajā procesā 2017.gadā un iepriekš minēto izsoli SIA „Aso Balt" procesā 2014.gadā bija pagājuši gandrīz trīs gadi, kas nenorāda, ka pieteicēja rīkotajās izsolēs sistemātiski piedalītos ar pieteicēju saistītas personas. Attiecībā uz izsolē SIA „Saiva Anno 1949" procesā atsavināto transportlīdzekli atzinumā nepamatoti salīdzināta tirgus cena ar cita gada modeli, jo tās var būtiski atšķirties. Turklāt maksātnespējas procesā nav iespējams gaidīt, līdz kāds iegādāsies mantu par tirgus cenu, bet gan tā pārdodama pēc iespējas ātri par tajā brīdi augstāko iespējamo cenu.

[3.7] SIA „Ūdensnesējs" maksātnespējas procesā pieteicējs tika pieaicināts kā konsultants, un neviena manta netika pārdota ar pieteicēju saistītām personām. Dokumentu tipveida forma saturēja kļūdu. Komisija atzinumā par otru administratoru šos apstākļus ir novērtējusi citādāk, pārkāpumus tipveida formās nekonstatējot.

[3.8] SIA „Alu Metāls" maksātnespējas procesā pieteicējs nav bijis ieinteresēts un nav piedalījies mantas pirkšanā. Nepastāvot konkrētiem

pierādījumiem, pieteicējs uzskata, ka ir apmelots.

[3.9] Starptautiskajā Valūtas fonda 2019.gada janvāra novērtējuma ziņojumā par maksātnespējas regulējumu Latvijā ir norādīts, ka dienesta un komisijas kritēriji administratoru reputācijas novērtēšanā nav definēti un rada patvaļīgu lēmumu pieņemšanas risku. Tāpat novērtēts, ka dienesta un komisijas darbība reputācijas jautājuma izvērtēšanā ir neapmierinoša, necaurspīdīga un ar augstu patvaļas risku. Minētais konstatējams arī šajā lietā.

[4] Dienests paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, norādot turpmāko.

[4.1] Maksātnespējas likums paredz eksaminācijas komisijai un disciplinārlietu komisijai atšķirīgu kompetenci, un administratora atbilstības prasībai par nevainojamu reputāciju izskatīšana ir tikai un vienīgi eksaminācijas komisijas kompetencē.

[4.2] Aplūkojot tiesību normas kopsakarā, secināms, ka administratoram nepārtraukti jāatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju, nevis tikai eksāmena kārtošanas laikā.

[4.3] Komisijas atzinumu parakstījusi tās priekšsēdētāja, jo viņa ir komisijas vadītāja. Eksaminācijas sēdes protokols apliecina, ka lēmums pieņemts ar piecu komisijas locekļu vienbalsīgu lēmumu.

[4.4] Dienestam nav kompetences pārvērtēt komisijas atzinumu un tajā ietverto informāciju, tā būtu iejaukšanās neatkarīgas institūcijas (komisijas) darbā.

[5] Komisija pieteikumu neatzīst pamatojoties uz atzinumā minētajiem argumentiem, papildus paskaidrojot turpmāk minēto.

[5.1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 31.[1] otro daļu, disciplinārlietu komisija izskata lietas par pārkāpumiem (t.sk. normatīvo aktu un ētikas normu pārkāpumiem), kurus ir izdarījuši administratori. Savukārt eksaminācijas komisijas kompetencē ir vērtēt administratora atbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju (Maksātnespējas likuma 16.[1] panta trešā daļa). Līdz ar to disciplinārlietu komisijas un eksaminācijas komisijas kompetence likumā ir skaidri nodalīta. Disciplinārlietu komisija nav tiesīga lemt par administratoru reputācijas atbilstību likuma prasībām, savukārt eksaminācijas komisijai likums nav noteicis ierobežojumu šo jautājumu skatīt tikai attiecīgā administratora eksaminācijas laikā, jo administratora reputācijai ir jābūt nevainojamai visu amata pildīšanas laiku, nevis tikai eksaminācijas brīdī.

Faktiskie un tiesiskie apstākļi, kurus vērtē abas minētās komisijas var pārklāties. Piemēram, atsevišķi normatīvo vai ētikas normu pārkāpumi var būt vienlaikus gan pamats disciplināratbildībai, gan arī tik būtiski ietekmēt attiecīgā administratora reputāciju, ka tā vairs nav uzskatāma par nevainojamu. Taču komisiju uzdevumi, vērtējot tiesiskos apstākļus, būtiski atšķiras. Disciplinārlietu komisijas uzdevums ir izvērtēt, vai administratora rīcībā ir konstatējami konkrēti tiesību vai profesionālās ētikas normu pārkāpumi un piemērot par to atbilstošu sodu. Savukārt eksaminācijas komisija, vērtējot administratora reputāciju, atbild uz jautājumu, vai tās rīcībā nonākušās ziņas par administratora rīcību, liecina, ka attiecīgais administrators ir lietpratīgs profesionālis ar pietiekami augstiem profesionālās ētikas standartiem, lai ne tikai spētu efektīvi vadīt maksātnespējas procesus atbilstoši likuma prasībām, bet ar savu rīcību radītu sabiedrības uzticību maksātnespējas nozarei kopumā. Jo īpaši sabiedrības uzticības jautājums ir būtisks kontekstā ar faktu, ka maksātnespējas nozare vēsturiski ir ilgstoši tikusi ļaunprātīgi izmantota, t.sk., administratoriem negodprātīgi izmantojot savas pilnvaras. Tāpēc eksaminācijas komisija īpašu uzmanību pievērš administratoru rīcībai, kas neatkarīgam vērotājam no malas var radīt pamatotas šaubas par administratora godaprātu.

[5.2] Nepamatots ir pieteicēja apgalvojums, ka komisijas atzinums ir vienpersonisks komisijas vadītājas O. Zeiles lēmums. Komisijas lēmumi tiek pieņemti komisijas sēdēs, kuras tiek protokolētas. Savukārt atzinumus un jebkurus citus dokumentus, kuri ir adresēti citām personām un institūcijām, atbilstoši komisijas praksei, paraksta komisijas priekšsēdētājs vai priekšsēdētāja vietnieks, ja priekšsēdētājs ir prombūtnē.

Izskatāmajā gadījumā jautājums par pieteicēju ir izskatīts 2019.gada 2.maija komisijas sēdē un komisijas locekļi ir vienbalsīgi nobalsojuši, ka pieteicējs neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju.

[5.3] Administratora pienākumu nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi vispārīgi nosaka Maksātnespējas likuma 26.panta otrā daļa. Tāpēc ekonomiskās lietderības kritērijs ir ne tikai viena no galvenajām mērauklām maksātnespējas administratora darbībā, bet tai ir arī juridiska slodze. T.i. administratora rīcība var tikt uzskatīta par tiesisku tikai tad, ja administrators ne tikai formāli seko noteiktai procedūrai, bet ja tā vienlaikus ir arī ekonomiski lietderīga. Likumdevējs administratoriem ir atstājis samērā lielu rīcības brīvību maksātnespējas procesa virzībā (t.sk. parādnieka mantas pārdošanā), lai administratori varētu izvēlēties tādus risinājumus, kas ļauj sasniegt vislabāko rezultātu no ekonomiskā viedokļa.

Nepastāv izsmeļoša apraksta par to, kas administratoram būtu jādara, lai administratora darbība tiktu uzskatīta par ekonomiski lietderīgu. Katrā atsevišķā gadījumā administratoram ir jāpieņem lēmums kā krietnam un rūpīgam saimniekam, izvērtējot resursu pieejamību, to iespējamo patēriņu un ieguvumus no attiecīgās darbības. Turklāt administratoram ir jābūt spējīgam pamatot, kāpēc izvēlētā rīcība attiecīgajā situācijā ir bijusi vispiemērotākā. Komisijas atzinumā aplūkotajās epizodēs pieteicēja rīcība ir bijusi formāli atbilstoša procedūrai. Taču daudzviet tai ir trūcis ekonomiskās loģikas, kuru pieteicējs nav spējis izskaidrot nedz sniedzot paskaidrojumus pirms komisijas atzinuma, nedz arī sniedzot sūdzību tiesā par savu atcelšanu no amata. Par sakritību nav iespējams uzskatīt ar pieteicēju tieši un netieši saistītu personu sistemātisku piedalīšanos parādnieka mantas pirkšanā maksātnespējas procesos, kuros ir bijis iesaistīts pieteicējs. Tas savukārt dod pamatu aizdomām, ka pieteicēja ekonomiski neefektīvas rīcības iemesls ir savtīgi motīvi.

[5.4] Reputācijas vērtējums ietver gan subjektīvo, gan objektīvo faktoru. No vienas puses, reputācija vienmēr ir saistīta ar vērtējumu jeb viedokli, kas ir subjektīvs lielums. Taču vienlaikus subjektīvais vērtējums ir atzīstams par pamatotu tikai tad, ja tas ir balstīts uz objektīviem faktiem, kas dod pamatu subjektīvajam vērtējumam.

Komisija atzinumā ir balstījusies uz objektīviem faktiem par pieteicēja rīcību un secinājusi, ka tie dod pamatu viedoklim, ka pieteicēja reputācija nav nevainojama. Atzinumā lietotie formulējumi par pieteicēja rīcību un tās interpretāciju ir lietoti pieļāvuma nevis apgalvojuma formā. Tas ir darīts tāpēc, ka komisijas uzdevums ir noskaidrot to, kāds varētu būt sabiedrības viedoklis (kas vienmēr būs subjektīvs) par attiecīgo personu, nevis juridiski saistošā veidā konstatēt kādus juridiskos apstākļus (kā tas, piemēram, ir krimināllietā vai civillietā). Komisija ir apzinājusi atturējusies no kategorisku apgalvojumu izteikšanas arī tāpēc, ka jebkurš no šiem apstākļiem var tikt vērtēts kāda cita juridiska procesa ietvaros (piemēram, krimināllietā vai civillietā) un komisijai nav tiesību pieņemt jebkādus prejudiciālus nolēmumus.

[6] 2020.gada 3.februāra tiesas sēdē pieteicējs iesniedza papildu paskaidrojumus (ko pieteicējs nosaucis par pieteikuma grozījumiem).

[6.1] No komisijas atzinuma 2.punkta izriet, ka vienlaicīgi pastāv, vai nu divu veidu ētikas normas vai divu līmeņu ētikas normu piemērošana. Pirmā ētikas normu kategorija, ko skata un piemēro disciplinārlietu komisija, otrā, ko komisija. Līdz ar to nepamatoti uzskatīts, ka komisija var skatīt administratora reputācijas jautājumu jebkurā laikā.

Judikatūrā norādīts, ka komisijai ir tiesības veikt reputācijas izvērtēšanu tikai divos gadījumos. Pirmkārt, noteikumu Nr.288 15.punkta gadījumā – attiecībā uz administratora pretendentu, kurš vēlas kārtot eksāmenu, lai tiktu iecelts administratora amatā. Otrkārt, noteikumu Nr.288 99.punkta gadījumā – attiecībā uz administratoru, kuram ir jākārto kārtējais kvalifikācijas eksāmens (*Augstākās tiesas lēmuma lietā Nr. SKA-157/2018 6.punkts*).

[6.2] Komisijas atzinums sagatavots 2019.gada 25.jūnijā, t.i., pēc 2019.gada 2.maija komisijas sēdes, kurā lemts par pieteicēja neatbilstību nevainojamas reputācijas prasībai. Tas nozīmē, ka komisija nav ievērojusi Maksātnespējas likuma 16.[1] panta trešo daļu. Vispirms, izvērtējusi lietu, pēc tam pieņēmusi Lēmumu uz atzinuma pamata.

[6.3] Komisijas atzinumā ir vērtēta pieteicēja godprātība, kas ietilpst ģenerālklauzulas „nevainojama reputācija" jēdziena „nevainojams" tvērumā. Konstatējot pieteicēja negodprātīgu rīcību, to ir jāpamato ar 2017.gada 14.jūlijā disciplinārlietu komisijas apstiprinātā „Maksātnespējas procesa administratoru un tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošo personu profesionālās ētikas kodeksa" (turpmāk – Ētikas kodekss) normu pārkāpumu. Atzinums nav pamatots ar pārkāptajām Ētikas kodeksa normām.

[6.4] Civilprocesa likuma 586.pantā noteiktas personas, kas nevar piedalīties izsolē. Pantā nav minētas ar administratoru saistītas personas.

[6.5] Ētikas kodekss nosaka standartus, kad darījums tiek slēgts bez izsoles procedūras. Procedūra bez izsoles nav likumā detalizēti regulēta un var radīt šaubas par iesaistīto personu godprātību. Jēdziena „ar administratoru saistīta persona" izvērtēšana ir pieļaujama, kad manta maksātnespējas procesā ir atsavināta bez izsoles, jo izsoļu procedūra skaidri regulēta Civilprocesa likumā un ir caurskatāma.

[6.6] Latvijas Zvērinātu advokātu padome atzinusi, ka pieteicējs atbilst nevainojamas reputācijas prasībai, neskatoties uz komisijas un dienesta norādīto.

[7] Dienests paskaidrojumā 2020.gada 3.februāra tiesas sēdē pieteicēja iesniegtos papildus paskaidrojumus neatzīst, norādot turpmāk minēto.

[7.1] Par vienu procesu nav uzskatāmi ētikas normu pārkāpumu konstatēšanas process un reputācijas izvērtēšanas process.

[7.2] Augstākās tiesas lēmums lietā Nr. SKA-157/2018 nav iekļauts judikatūras nolēmumu arhīvā. Augstākās tiesas lēmums nav uzskatāms par judikatūru un tajā ietvertās atziņas nav vispārināmas. Konkrētajā lietā komisijas atzinums nav bijis par pamatu administratora sertifikāta darbības izbeigšanai, jo dienests lēma par administratora sertifikāta izbeigšanu saistībā ar negatīvu vērtējumu kvalifikācijas eksāmenā.

[7.3] Nedz Maksātnespējas likumā, nedz noteikumos Nr.288 nav regulēts, kā veicams administratora reputācijas izvērtēšanas process. Tādējādi tas ir komisijas iekšējs darba organizācijas jautājums. Tiesību normas nenoteic, ka komisijas sēdes pilnībā jāfiksē protokolā. Tādēļ atzinumā ir norādīts argumentēts pamatojums par pieteicēja neatbilstību nevainojamas reputācijas prasībai.

[7.4] Pieteicēja kā administratora neatbilstība nevainojamas reputācijas prasībai, nav šķērslis pildīt zvērināta advokāta amata pienākumus. Latvijas zvērinātu advokātu padome nav atkārtoti vērtējusi pieteicēja kā administratora reputāciju. Katras profesijas pārstāvju reputāciju vērtē normatīvajā regulējumā noteikta institūcija.

[8] Tiesas sēdēs pieteicējs prasību uzturēja, balstoties uz rakstveidā izteiktajiem argumentiem. Savukārt dienesta un komisijas pārstāvji prasījumu neatzina, minot rakstveidā sniegto pamatojumu.

Motīvu daļa

[9] Lietā 2019.gada 20.augustā un – blakus sūdzības kārtībā – 2019.gada 1.oktobrī ir taisīts tiesas lēmums pagaidu tiesas aizsardzības jautājumā. Lietas izskatīšanas gaitā nav noskaidroti jauni apstākļi, kas varētu būt pamats pārvērtēt tiesas iepriekš izdarīto pirmšķietamo vērtējumu par pārsūdzētā Lēmuma tiesiskumu. Tāpēc šā sprieduma argumentācija kopumā ir līdzīga Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 20.augusta lēmuma un Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 1.oktobra lēmuma šajā lietā argumentācijai.

[10] Lietā pārbaudāms, vai dienests ar Lēmumu pamatoti atcēlis pieteicēju no administratora amata, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 17.[2] panta pirmās daļas 11.punktu, sakarā ar pieteicēja neatbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punktā noteiktajai prasībai par nevainojamu reputāciju.

Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punkts paredz, ka par administratoru var būt rīcībspējīga fiziska persona, kurai ir nevainojama reputācija. Attiecīgi minētā panta otrās daļas 1.punkts nosaka, ka par administratoru nevar būt persona, kura neatbilst šā panta pirmās daļas prasībām.

Maksātnespējas procesa likuma 16.[1] panta trešā daļa paredz, ka gadījumā, ja dienests konstatē vai saņem ziņas par personas neatbilstību šā likuma 13.panta pirmās daļas 6.punkta prasībām, attiecīgo jautājumu izskata un izlemj eksaminācijas komisija. Uz komisijas atzinuma pamata dienesta direktors atceļ administratoru no amata, ja konstatē kādu no šā likuma 13.panta otrajā daļā noteiktajiem ierobežojumiem administratora amata ieņemšanai. To paredz maksātnespējas likuma 17.[2] panta pirmās daļas 11.punkts.

No iepriekš minētajām tiesību normām secināms, ka dienesta direktoram ir tiesības atcelt administratoru no amata, ja tiek konstatēti likumā noteiktie priekšnoteikumi. Tiesību normas paredz administratora atcelšanu, ja tiek konstatēts, ka administratoram nav nevainojama reputācija.

[11] Pieteicējs uzskata, ka komisija var sniegt atzinumu par administratora atbilstību Maksātnespēja likuma 13.panta pirmās daļas 6.punktam tikai administratora eksaminācijas laikā. Konkrētajā situācijā atzinums nebija sniegts eksaminācijas laikā.

Jāpiekrīt pieteicējam, ka Maksātnespējas likuma 16.[1] panta ceturtās daļas virsraksts ir "Administratora eksaminācija", kā arī noteikumu Nr.288 99. un 100.pants ir IX nodaļā ar nosaukumu "Administratoru kvalifikācijas eksāmens". Tomēr tiesa aplūkos dienesta un komisijas funkcijas plašāk.

Maksātnespējas likuma 173.panta pirmā daļa noteic, ka dienesta kompetence cita starpā ir likumā noteiktajā kārtībā īstenot valsts un sabiedrības interešu aizsardzību maksātnespējas procesa jautājumos. Lai īstenotu savas funkcijas, dienests veic virkni darbības, tostarp gan uzrauga administratorus, gan organizē administratora eksāmenu un kvalifikācijas eksāmenu, gan atbrīvo, atceļ un atstādina no amata administratoru. To paredz maksātnespējas likuma 174.[1] panta 1., 8., 10.punkts. Tiesas vērtējumā Maksātnespējas likuma 16.[1] panta trešā daļa jāskata kopsakarā ar 173.panta pirmo daļu un 174.[1] pantā noteiktajiem uzdevumiem. Kopsakarā skatot minētās tiesību normas var secināt, ka dienests uzrauga administratorus pastāvīgi. Ar iecelšanu administratora amatā persona neiegūst tiesisko paļāvību, ka tās atbilstība nevainojamas reputācijas prasībai vairs netiks vērtēta. Informāciju par maksātnespējas administratora neatbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punkta prasībām var saņemt vai iegūt jebkurā laikā, arī īsi pēc eksāmena nokārtošanas. Ja dienests vērstos pie komisijas tikai tajā laikā, kad ir plānots administratora eksāmens, un līdz tam informāciju par to, ka ir aizdomas, ka administrators neatbilst 13.panta pirmās daļas 6.punkta prasībām, netiktu pārbaudīta, tad tas būtu pretrunā Maksātnespējas likuma 173.panta pirmajai daļai (dienesta pienākumam īstenot valsts un sabiedrības interešu aizsardzību maksātnespējas procesa jautājumos) un 174.[1] panta 1.punktam (dienesta pienākumam uzraudzīt administratorus).

Prasība par nevainojamu reputāciju maksātnespējas procesa administratoram likumā ir izvirzīta ar mērķi „attīrīt" maksātnespējas procesa administratoru rindas no administratoriem, kuri maksātnespējas procesu izmanto nelabticīgu darbību veikšanai, kā arī nepieļaut negodprātīgu personu nokļūšanu šajā profesijā. Turklāt nevainojama reputācija maksātnespējas procesa administratoram ir jāsaglabā nepārtraukti. Tāpēc komisija reputācijas

riskus jebkuram administratoram var vērtēt jebkurā brīdī, kad tās rīcībā nonāk ziņas, kas varētu liecināt, ka personai nav nevainojamas reputācijas.

Saskaņā ar noteikumu Nr.288 99.punktu dienests sniedz komisijai informāciju, kas varētu liecināt par administratora neatbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punktā noteiktajai prasībai. Komisija var uzaicināt administratoru uz pārrunām, lai izvērtētu administratora atbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta 6.punktā noteiktajai prasībai. Komisija, izvērtējot dienesta sniegto informāciju, sagatavo atzinumu par administratora atbilstību vai neatbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punktā noteiktajai prasībai.

Savukārt noteikumu Nr.288 100.punkts paredz, ka, ja komisija sagatavo atzinumu par administratora neatbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta 6.punktā noteiktajai prasībai, Maksātnespējas administrācijas direktors pieņem lēmumu par administratora atcelšanu no amata šo noteikumu 111.punktā minētajā termiņā.

Līdz ar to secināms, ka komisijas atzinums var būt pamats arī administratora atcelšanai no amata, proti, ka šāds atzinums ir iespējams ne tikai administratora sākotnējās iecelšanas amatā laikā, bet arī administratoram jau atrodoties amatā.

Ievērojot Maksātnespējas likuma 2016.gada 22.decembrī pieņemto grozījumu anotācijā (*http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/46F0710633B835A1C22580650038AEF9?OpenDocument*) norādīto nepieciešamību stiprināt maksātnespējas procesu uzraugošo institūciju darbību un mērķi vairot uzticību administratora profesijai, kurai ar reputācijas jautājumiem problēmas bijušas vispārzināmas, nav konstatējams, ka netipiskais regulējums pats par sevi radītu šaubas par eksaminācijas komisijas kompetenci atsevišķi vērtēt nevainojamas reputācijas esību. Šāda kompetence skaidri paredzēta likumā un attiecas arī uz jau amatā ieceltu administratoru. Noteiktā kārtība, saskaņā ar kuru koleģiāla institūcija, kuru veido dažādu iestāžu pārstāvji, novērš šaubas par tās objektivitāti vai nespēju veikt administratoru reputācijas izvērtējumu. Līdz ar to, lai arī netipisks, šāds regulējums nerada šaubas par tā konstitucionalitāti. Arī pieteicējs pēc būtības neiebilst pret šādas komisijas kompetences esību kopumā, bet gan apstrīd attiecīga atzinuma sniegšanu, ja tas nav saistīts ar administratoru eksaminmāciju.

Attiecībā uz disciplinārlietas ierosināšanu Maksātnespējas likuma 31.[1] panta pirmā daļa paredz iestādes rīcības brīvību, t.i., iestādes amatpersona *var* ierosināt disciplinārlietu. Tātad disciplinārlietas ierosināšana nav iestādes pienākums. Dienests nav pret pieteicēju ierosinājis disciplinārlietu, un pieteicējam nav subjektīvās tiesības pieprasīt ierosināt disciplinārlietu.

Dienests nav pārkāpis Administratīvā procesa likuma 5.pantā nostiprināto privātpersonu tiesību ievērošanas principu, jo nav apgājis likumā noteikto kārtību, 7.pantā nostiprināto tiesiskuma principu, jo nav pārkāpta likumā noteiktā kompetence un 13.pantā nostiprināto samērīguma principu, jo iestādei nebija pienākums ierosināt disciplinārlietu.

[12] Konstatējot, ka atzinuma par reputāciju sniegšana ir tieši komisijas kompetencē, noraidāms arguments, ka analoga vērtējuma sniegšana būtu arī citas institūcijas kompetencē. Nav piešķirama izšķiroša nozīme komisijas pamatfunkcijai vai apstāklim, ka attiecīgā kompetence norādīta pantā, kas pamatā regulē eksaminmāciju. Minētais skaidrojams ar to, ka reputācijas pārbaude pirmo reizi veicama tieši sākotnējās eksaminācijas laikā. Prasība pēc nevainojamas reputācijas pastāv visu amata pienākumu pildīšanas laiku un tās zudums ir pamats atcelšanai no amata. Ņemams arī vērā, ka reputācijas esība nav eksāmenā pārbaudāms lielums – zināšanas vai prasmes, kuru kontrolei ieplānojami regulāri pārbaudījumi. Atšķirībā no zināšanām reputācijas pārbaude pēc iecelšanas amatā veicama nevis pēc iepriekš sagatavota plāna, bet gan reaģējot uz noteiktām ziņām par iespējamu reputācijas apdraudējumu. Līdz ar to šāda atzinuma sniegšana nav saistāma vienīgi ar eksaminmāciju, un komisija – kā likumā tieši ierakstītā kompetentā institūcija – to var sniegt jebkurā laikā, kad tas nepieciešams.

Pieteicēja arguments, ka no noteikumiem Nr.288 izriet secinājums par komisijas darbību tikai eksaminācijas laikā, ir nekonkrēts un tam nav rodams apstiprinājums noteikumu Nr.288 normās.

[13] Atzinumu ir sagatavojusi koleģiāla institūcija – eksaminācijas komisija. Komisijas sastāvā ir seši komisijas locekļi. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 16.[1] panta pirmo daļu personas, kuras vēlas ieņemt administratora amatu, pārbauda eksaminācijas komisija, kuru ieceļ tieslietu ministrs. Komisijas sastāvā ir pa vienam pārstāvim no Tieslietu ministrijas, Maksātnespējas administrācijas, augstskolu akadēmiskā personāla un biedrības „Latvijas Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācija". Komisijā iekļauj arī Tieslietu padomes noteiktu rajona (pilsētas) tiesas tiesnesi un Maksātnespējas jautājumu konsultatīvās padomes deleģētu nevalstiskās organizācijas pārstāvi.

Maksātnespējas likumā 16.[1] pants ir iekļauts ar 2016.gada 22.decembra likumu „Grozījumi Maksātnespējas likumā". Grozījumu anotācijā norādīts, ka šīs normas mērķis ir novērst vienas institūcijas ietekmi uz komisijas sastāvu, tādējādi iekļaujot plašu pārstāvēto institūciju spektru. Turklāt šādā veidā tiek mazināts negodprātīgas rīcības risks, jo iesaistītās institūcijas pārstāv dažādus sektorus un tiem ir iespēja veikt plašāku eksāmena uzraudzību. Plaši pārstāvētas eksaminācijas komisijas kompetence vērtēt administratoru atbilstību nevainojamas reputācijas prasībai novērš šaubas par subjektīva vērtējuma sniegšanas iespējamību (*http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/46F0710633B835A1C22580650038AEF9?OpenDocument*).

Tādējādi katra šajā likuma normā noteiktā institūcija izvirza personu, kura ir atbilstoša un kompetenta komisijai noteikto pienākumu veikšanā. Savukārt, tieslietu ministrs pirms ieceļ komisiju ar rīkojumu, izvērtē, vai izvirzītā persona var vai nevar pildīt komisijas locekļa pienākumus. Turklāt tas, ka komisijā ietilpst savstarpēji neatkarīgas personas, kuras ir profesionāli saistītas ar maksātnespējas jomu un kurām ir noteikta kompetence ar maksātnespēju saistītos jautājumos, nozīmē, ka komisijas locekļi, vērtējot administratora reputāciju, balstās uz savā profesionālajā darbībā iegūto pieredzi un novērojumiem. Šāds komisijas sastāvs tiesas ieskatā nodrošina ne tikai pēc iespējas objektīvāka lēmuma pieņemšanu, bet vienlaikus arī papildu pierādījumus reputācijas vērtējumam. Tāpat tiesa uzskata, ka komisijas lēmums apliecina, ka attiecīgs viedoklis par personas reputāciju ir nevis vienai personai, kurai varētu pārmest subjektīvu attieksmi, bet gan vairākām savstarpēji nesaistītām personām, kuras pārstāv dažādas institūcijas.

Komisija ir lemttiesīga, ja komisijas darbā un lēmumu pieņemšanā klātesošo komisijas locekļu skaits ir lielāks par pusi no tās sastāva. To paredz noteikumu Nr.288 23.punkts.

Dienests ir iesniedzis tiesai komisijas 2019.gada 2.maija sēdes protokola izrakstu, kurā norādīts, ka komisijas locekļi apspriež jautājumu par pieteicēja reputācijas atbilstību Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļa 6.punkta prasībai. Nav pamata uzskatīt, ka komisijas sēdē komisijas locekļi nebūtu apsprieduši atzinumā norādītos apstākļus vai būtu balsojuši par cita satura atzinumu. No protokola redzams, ka atzinuma pieņemšanā ir piedalījušies un par šo jautājumu balsojuši pieci komisijas locekļi, tātad komisijas locekļu skaits ir bijis lielāks par pusi no tās sastāva. Tas, ka atzinumu, kas nosūtīts dienestam, ir parakstījusi tikai komisijas priekšsēdētāja, nemaina apstākli, ka atzinumu ir pieņēmusi komisija koleģiāli atbilstoši normatīvā akta regulējumam. Tiesību normas nenoteic īpašas prasības ne protokola, ne atzinuma noformēšanā, tādēļ protokola lakonisms vai atzinuma vienpersoniska parakstīšana neliecina par procesuāliem pārkāpumiem. No pieteicēja argumentiem neizriet konkrēts pamats šaubām par tādiem apstākļiem, kas varētu liecināt par atzinuma prettiesiskumu.

[14] Valstij ir pienākums nodrošināt pienācīgu tās institūciju darbību, kā arī noteikt tādu regulējumu, lai valsts vara tiktu īstenota atbilstoši sabiedrības interesēm. Viens no veidiem, kā to sasniegt, ir noteikt kvalifikācijas un objektivitātes prasības personām, kurām uzticēta valstij vai sabiedrībai

nozīmīgu funkciju izpilde. Šiem ierobežojumiem ir leģitīms mērķis, un plašākā nozīmē tas skar gan demokrātisko valsts iekārtu, gan sabiedrības drošību. Lai šo mērķi sasniegtu, normatīvajos aktos attiecīgā amata pretendentam tiek izvirzītas paaugstinātas prasības, noteikta īpaša iecelšanas kārtība un pamatoti gadījumi, kad iecelto amatpersonu var atstādināt vai atbrīvot no amata. Amata ierobežojumi personām, kuras pilda valstij nozīmīgas funkcijas (piemēram, tiesneši, prokurori, advokāti, zvērināti tiesu izpildītāji u.c.), var būt stingrāki nekā citās jomās. Tostarp var būt noteikti arī tādi kritēriji amata ieņemšanai, kas saistīti ar amata pretendenta personību *(Satversmes tiesas 2006.gada 23.februāra sprieduma lietā Nr.2005-22-01 9. un 10.2.punkts)*.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 9.panta pirmo daļu maksātnespējas procesa administrators ir fiziskā persona, kura ir iecelta administratora amatā un kurai ir šajā likumā noteiktās tiesības un pienākumi. Amata darbībā administratori ir pielīdzināti valsts amatpersonām. Pieteicējs līdz ar iecelšanu administratora amatā, pildīja valsts amatpersonas pienākumus. Attiecīgi uz pieteicēju var tikt attiecināti kritēriji amata ieņemšanai, kas saistīti ar viņa personības novērtējumu. Maksātnespējas likums detalizēti regulē kārtību, kādā ieceļams administrators un kā veicama zināšanu pārbaude. Ņemot vērā administratora veicamos amata pienākumus, sabiedrības interesēs ir, lai šo amatu ieņemtu zinošas un kompetentas personas ar nevainojamu reputāciju.

Viens no nevainojamas reputācijas būtiskākajiem aspektiem ir sabiedrības cieņas un uzticības baudīšana. Viens no priekšnosacījumiem sabiedrības un cieņas un uzticības iegūšanai ir amatpersonas rīcības atbilstība likuma, ētikas un morāles normām. Prasībai pēc nevainojamas reputācijas ir patstāvīgs raksturs, tā aptver arī personas privāto dzīvi. Amatpersonai ir jāievēro augsti uzvedības standarti gan profesionālajā, gan privātajā dzīvē. Ja šie standarti ir dažādi, tad var zaudēt sabiedrības uzticību.

[15] Tiesību normā ietvertos nosacījumus likumdevējs var formulēt ar dažādu precizitātes pakāpi. Likumdevējs var izmantot jēdzienus, kuru saturs ir skaidri noteikts, tomēr var izvēlēties arī tādus jēdzienus, kuru saturs nav skaidri noteikts. Pēdējā gadījumā ir runa par atklātiem jeb nenoteiktiem juridiskiem jēdzieniem. Tieši šāds ir Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punktā lietotais jēdziens „nevainojama reputācija". Tiesību piemērotājam ir pienākums interpretēt nenoteikto tiesību jēdzienu un noskaidrot tā saturu. Tiesību piemērotāja veiktā nenoteiktā jēdziena interpretācija un tālāka piemērošana lietas faktiem vispārīgi ir pakļauta tiesas kontrolei (*F. J. Paine. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2002.,66.-67.lpp*).

Atbilstoši tiesu praksē nostiprinātajām atziņām no juridiskā viedokļa nevainojama reputācija ir atklāts tiesību jēdziens, kas ir piepildāms ar saturu katrā konkrētā gadījumā. Reputācija ir priekšstats, kādu persona par sevi rada. Tas nozīmē, ka nevainojamas reputācijas gadījumā par personību nav šaubu gan no tiesiskā, gan (kas ir ļoti būtiski) ētiskā viedokļa (*Augstākās tiesas 2019.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-557 11.punkts*).

Maksātnespējas likuma 13.panta pirmās daļas 6.punkts, 16.[1] panta trešā daļa un 17.[2] panta otrās daļas 11.punkts paredz, ka amatpersonas atbrīvošanas pamatā var būt ietverts arī nenoteiktais tiesību jēdziens – "nevainojama reputācija", kura piepildīšanā ar saturu iestādei ir plaša novērtējuma brīvība. Tās kontrole tiesā ir ierobežota, proti, novērtējuma brīvības gadījumā tiesa tikai pārbauda, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda vai būtiski procesuālie pārkāpumi. Lietderības apsvērumi novērtējuma brīvības gadījumā nav jāizdara, un tiesa attiecīgi tos nevar pārbaudīt (*Augstākās tiesas 2013.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-53/2013 (A42680309) 8.punkts, 2017.gada 22.septembra sprieduma lietā Nr. SKA767/2017 (A420263915) 7., 11.punkts*).

[16] Juridiskajā literatūrā ar jēdzienu „reputācija" saprot apkārtējo lokā (sociālas vienības), piemēram, kolēģu, radinieku, klientu u.tml., par personu izveidojušos viedokli (vērtējumu), kas izpaužas personas sasniegumu atzīšanā, autoritātē, personas darījuma īpašībās, kā, piemēram, kompetence, spējas, profesionalitāte, kas rezultējas darījumu jeb profesionālā reputācijā (*Bitāns A., Judins A. 95.panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 208.lpp.*).

Latviešu valodas skaidrojošā vārdnīcā vārds "reputācija" skaidrots kā sabiedrībā izplatīts vērtējošs uzskats par kādu cilvēku, tā īpašībām, darbības nozīmīgumu (Latviešu valodas vārdnīca. Izdevniecība "Avots", 2006., 914.lpp.).

Personai ir tiesības pieprasīt, lai tās darbības vai uzvedības vērtējums no citām personām tiktu balstīts uz reālajiem apstākļiem un netiktu sagrozīts ar aizskarošām ziņām, kuras neatbilst īstenībai (turpat).

Savukārt vārds „nevainojams" tiek skaidrots kā tāds, kam nepiemīt nekādi trūkumi, nekādas nosodāmas, nevēlamas rakstura, personības īpašības. Tāds, kurā izpaužas šādas īpašības. Tāds, kam nav nekādu trūkumu, nepilnību, proti, ļoti labs. Tāds, kurā nav nekādu traucējumu, noviržu (par darbību, norisi) *(*Latviešu valodas vārdnīca. Izdevniecība "Avots", 2006., 689.lpp).

Tiesa arī nesaskata kļūdas komisijas atzinumā izskaidrotā jēdziena "nevainojama reputācija" izpratnē (1.2.6.punktā).

Vairāku līmeņu tiesas ir atzinušas maksātnespējas administratora darbības par atbilstošām attiecībā pret likuma regulējumu, bet šajā lietā tiek vērtēta personas reputācija, kas cita starpā ir novērtējums pieteicēja personībai. Reputācijas jēdziens ietver sevī arī to aspektu, ka persona formāli var darboties atbilstoši normatīvo aktu prasībām, bet faktiski var tiesisko regulējumu izmantot savtīgos nolūkos.

Konkrētajā situācijā Zvērinātu advokātu padome nav tiesīga dot maksātnespējas procesa administratora reputācijas novērtējumu.

[17] Atzinumā secināts, ka pieteicējs nav persona ar nevainojamu reputāciju, pamatojoties uz četru maksātnespējīgu uzņēmumu administrētajos procesos pieejamām ziņām.

[17.1] Maksātnespējas administratores /pers. R/ administrētajā SIA "Saiva Anno 1949" maksātnespējas procesā, kurā uz pilnvaras pamata darbojās arī pieteicējs, tika organizēta izsole, kurā piedalījās un parādnieka mantu nosolīja ar pieteicēju saistītas personas. Proti, 2017.gada 17.maijā notika transportlīdzekļa – 2009.gada izlaiduma *VolvoXC90* otrā izsole. Izsoles sākumcena pirmajā izsolē bija 15 000 *euro*, tā beidzās bez rezultāta. Otrajā izsolē piedalījās tikai divi dalībnieki – pieteicēja māsa /pers. S/ un SIA "On-site", kur valdes locekle un akcionāre attiecīgajā laikā bija pieteicēja laulātā /pers. T/. Izsoles ceļā transportlīdzekli par 6050 *euro* iegādājās pieteicēja māsa /pers. S/. Neatkarīgam vērotājam no malas varētu rasties šaubas, vai tā ir tikai sakritība, ka tieši šīs divas ar pieteicēju saistītas personas ir piedalījušās izolē un ka šie apstākļi ir radušies neatkarīgi no pieteicēja rīcības.

Tiesa secina, ka iegādes vērtība ir ievērojami mazāka par sākotnējo izsoles cenu. 2009.gada izlaiduma *VolvoXC90* automašīnas tirgus cenas amplitūda vietnē *www.ss.com* ir no 7 600 *euro* līdz 11 999 *euro*. No kreditora interešu viedokļa nav izskaidrojams, kāpēc automašīnai pirmajā izsolē tika noteikta tik augsta cena 15 000 *euro*, kur arī neviens pretendents attiecīgi nepieteicās. Neatkarīgam vērotājam no malas varētu rasties šaubas par to, vai auto tirgošana otrā izsolē ar lejupejošu soli ar izsoles rīkotāju saistītām personām ir efektīvāka, nekā auto tirgošana brīvā tirgū.

Šajā maksātnespējas procesā arī notika parādnieka mantas – traktora LTZ 60AB izsole. Izsoli organizēja pieteicējs un viens no šīs izsoles dalībniekiem bija SIA "R.E.D. Pro management", kur laika posmā no 2010.gada 12.janvāra līdz 2011.gada 17.maijam valdes loceklis bija pieteicējs. Paziņojumi par minēto izsoli publicēti Rīgas apriņķa avīzē un Rīgas pašvaldības portālā, lai arī tas formāli atbilst Civillikuma prasībām, tomēr ieinteresēto mērķauditoriju nesasniedz, jo šie izdevumi nav tie populārākie, kur interesenti meklē informāciju par autotransporta pārdošanu un mantu izsolēm. No tā var secināt, ka mantas pārdošanas process bijis apzināti virzīts uz to, lai pieteicēja radiniekiem būtu iespēja iegādāties parādnieka mantu, turklāt par nesamērīgi zemu cenu. Bez ievērības nav atstājams arī komisijas atzinumā konstatētais, ka maksātnespējas administratore /pers. R/SIA "Saiva Anno

1949" maksātnespējas procesa laikā astoņas reizes ir izdevusi pilnvaru pieteicējam administrēt maksātnespējas procesu, līdz ar to viņam ir bijusi būtiska ietekme maksātnespējas procesā. Turklāt pieteicējs un administratore /pers. R/ praktizē vienā prakses vietā.

[17.2] Maksātnespējas procesa administratora /pers. V/ administrētajā SIA "Ūdensnesējs" maksātnespējas procesā bija organizēta mantas pārdošana ar pieteicēja saistītajām personām. Proti, septiņos izsoļu aktu projektos par parādniekam piederošu transportlīdzekļu (*Škoda Fabia*, GAZ 53-1, GAZ 53 2, *Ranault Kangoo*, *Peugeot Partner*, *Ford Mondeo*, *VW Sharan*) pārdošanu kā solītājs norādīta SIA "Studio Legale". SIA "Studio Legale" vienīgais īpašnieks un valdes loceklis ir pieteicējs. Saskaņā ar minētajiem izsoļu aktu projektiem kopējie iegūtie līdzekļi no iepriekš minēto transportlīdzekļu pārdošanas būtu 1016,4 *euro*, t.i., pat zem minēto transportlīdzekļu metāllūžņu vērtības. Tātad SIA "Ūdensnesējs" maksātnespējas procesa ietvaros bija plānots parādnieka mantu pārdot pieteicēja saistītai personai SIA "Studio Legale". Arī šajā gadījumā paziņojumi par izsoli tika izvietoti Rīgas pašvaldības portālā un Rīgas apriņķa avīzē, tādējādi nebija nolūks piesaistīt pēc iespējas plašāku solītāju loku. Pieteicējs norāda, ka MSIA "Ūdensnesējs" maksātnespējas procesā pieteicējs tika pieaicināts kā konsultants, un neviena manta netika pārdota ar pieteicēju saistītām personām. Tomēr šādi dokumentu projekti norāda uz pieteicēja ieceri, ar ko ir pietiekami. Lai gan Zemgales apgabaltiesa 2019.gada 11.marta lēmumā lietā Nr.C24201415 ir noraidījusi dienesta pieteikumu par SIA "Ūdensnesējs" maksātnespējas procesa administratora /pers. V/ atcelšanu, tiesa nav atsevišķi analizējusi epizodes ar izsoļu aktu projektiem, kuros kā nosolītāja bija norādīta ar pieteicēju saistītā SIA "Studio Legale".

[17.3] Maksātnespējas procesa administratores /pers. AE/ (darbības sertifikāts ir beidzies) administrētajā SIA "Alu Metāls" maksātnespējas procesā ir bijusi sarakste starp /pers. AE/ palīdzi /pers. AG/ un pieteicēju. Sarakstē pieteicējs sniedzis norādījumus palīdzei saistībā ar parādniekam piederoša transportlīdzekļa pārdošanu: "Nosaki, ka metāllūžņu cena – 100 *euro*. Precizē, lūdzu, mantas pārdošanas plānu un tirgojam nost gan to nekustamo īpašumu, gan šo. Viņi paši visu nopirks. Paziņo man: a) kad ir izsludināta izsole par nekustamo īpašumu, b) beigsies precizētais pārdošanas plāns, lai var to auto-lūzni nopirkt.". Tātad pieteicēja darbības bija vērstas uz mantas pārdošanas un mantas vērtības noteikšanu cita administratora lietvedībā esošā lietā. Domājams, ka pieteicējs vēlējies sasniegt rezultātu, lai manta tiktu pārdota pieteicēja vai ar pieteicēju saistītu personu interesēs. Jāpiekrīt, ka no profesionālās ētikas viedokļa ir nepieņemami sniegt konsultācijas maksātnespējas procesā administratoram par mantas pārdošanu un vienlaikus piedalīties tās pirkšanā, jo tas rada interešu konfliktu.

[17.4] Jāpiekrīt dienestam, ka vislabāko rezultātu var sasniegt tad, ja uz izsoli ierodas pēc iespējas vairāk dalībnieku, kuriem sacenšoties, var iegūt visaugstāko cenu. SIA "Aso Balt" maksātnespējas procesā automašīnu izsole tika rīkota pieteicēja prakses vietā Bebrenē, 1180 km attālumā no Rīgas, pirmdienā plkst. 8.00. Šis apstāklis varēja atturēt piedalīties izsolē tos potenciālos izsoles dalībniekus, kuru atrašanās vieta ir ievērojamā attālumā no Bebrenes. Tādējādi padarīja izsoli vēl mazāk pievilcīgu potenciālo dalībnieku acīs. Acīmredzami labāki rezultāti tiktu sasniegti izsoli rīkojot Rīgā, dalībniekiem ērtākā laikā. To apstiprina arī niecīgais izsoles dalībnieku skaits. Pieteicējs iebilst, ka izsole tika rīkota atbilstoši normatīvo aktu regulējumam un to skaidrojumam, tomēr šāda pieteicēja prakse pati par sevi norāda uz tendenciozu rīcību.

Tiesa piekrīt iestādei, ka par izsolē nepielaistā dalībnieka SIA "Swedbank Līzings" pilnvarojumu bija viegli pārliecināties publiskajā datu bāzē. Publiskā datu bāze "Lursoft" ir ar ļoti augstu ticamības pakāpi, un vairāk kā desmit gadu pieredze rāda, ka kļūdas procents ir niecīgs. Ja SIA "Swedbank Līzings" tiktu pielaists izsolē, tad palielinātos iespēja, ka manta tiek pārdota par augstāku cenu. Pieteicēja rīcība bija pretrunā kreditoru interesēm. Izsolē bija pieteicies /pers. AJ/ gan kā fiziska persona, gan kā SIA "R.E.D. Pro management" pilnvarotais pārstāvis, tādējādi nav iespējama patiesa konkurence starp izsoles dalībniekiem. Šāda konstrukcija var liecināt par mēģinājumu mākslīgi pazemināt cenu, lai arī pati par sevi ir likumīga. Bez ievērības nevar atstāt faktu, ka pieteicējs 2010.2011.gadā bija SIA "R.E.D. Pro management" valdes loceklis, un SIA "R.E.D. Pro management" uzņēmējdarbība nav saistīta ar lietotu automašīnu tirdzniecību. Tādējādi rodas iespaids par pieteicēja un izsoles dalībnieka saskaņotu rīcību. Visi iepriekš minētie apstākļi to kopsakarā neatkarīgam vērotājam no malas var radīt iespaidu, ka pieteicējs varētu būt rīkojis šo izsoli tā, lai apgrūtinātu iespējas tajā piedalīties "nejaušām" personām, savukārt izsoles ietvaros mantu par izdevīgu cenu iegūtu ar pieteicēju saistītas personas. Lai gan Rīgas apgabaltiesa 2015.gada 14.maija lēmumā lietā Nr.C3062144 ir atzinusi, ka izsole ir notikusi tiesiski, taču tiesa nav devusi savu vērtējumu tam, cik lielā mērā izsole un tās rezultāts atbilst SIA "Aso Balt" kreditoru kopuma interesēm, norādot, ka šis jautājums izlemjams, ceļot prasību par zaudējuma piedziņu pret administratoru.

[18] Reputāciju būtiski var ietekmēt tas, vai šaubas izraisošiem apstākļiem ir vienreizējs vai sistemātisks raksturs. Administratora reputāciju raksturo arī profesionālās ētikas ievērošana, lietpratība un rūpība. Tiesas ieskatā šā sprieduma iepriekšējā punktā minētie apstākļi saturiski ir vērtējami kā tādi, kas objektīvam vērotājam no malas var radīt jautājumus par pieteicēja kā administratora godprātību profesionālo pienākumu izpildē. Proti, izsolēs, kas formāli atbilst normatīvo aktu prasībām, tiek veicināta parādnieka mantas pārdošana par iespējami zemāku cenu ar pieteicēju saistītām personām. Citu administratoru lietvedībā esošu maksātnespējas procesu norises ietekmēšana par labu sev vai ar sevi saistītu personu interesēs, izmantojot maksātnespējas procesa regulējumu pretēji tā mērķim, rada šaubas par pieteicēja godprātību. Līdz ar to ir adekvāti, ka komisija pieteicēja reputācijas izvērtēšanā ir tiem pievērsusies.

Atzinuma saturu kā iestādes novērtējuma brīvību tiesa var pārbaudīt ierobežotā apmērā. Tādējādi tiesai šie apstākļi jāvērtē tādā aspektā, lai pārliecinātos, ka iestādes apsvērumi ir pamatoti ar objektīviem kritērijiem, kas saistīti ar administratora profesionālo darbību un personību. Tiesa nesaskata komisijas kļūdas apstākļu novērtējumā. Arī pieteicējs nav apstrīdējis komisijas atzinumā norādītos faktus, bet gan nepiekrīt par šiem faktiem izdarītajiem secinājumiem un to novērtējumam.

Tiesas ieskatā katrs atsevišķi atzinumā konstatētais apstāklis varētu arī neradīt šaubas par pieteicēja reputāciju, bet visi apstākļi vērtējami savstarpējā kopsakarā, jo tikai tā gūstams priekšstats par pieteicēja rīcību. Atzinumā konstatēto apstākļu kopums liecina, ka pieteicējs nav rīkojies godprātīgi.

Tiesa piekrīt pieteicējam, ka vispārējā jurisdikcijas tiesa vairākās epizodēs, kurās dienests ir saskatījis pieteicēja reputācijas apdraudējumu, nav saskatījusi pārkāpumus. Tomēr vispārējā jurisdikcijas tiesa vērtēja maksātnespējas procesa norisi atbilstoši normatīvajiem aktiem. Tiesa nevērtēja to, cik godprātīgi profesionāli pieteicējs pildīja savus pienākumus, vai pieteicējs ar savu rīcību neradīja šaubas par savu reputāciju. Respektīvi, tiesu nolēmumiem un dienesta lēmumam par pieteicēja reputāciju ir atšķirīgs priekšmets. Turklāt tiesā tika vērtētas atsevišķas epizodes, turpretī komisija vērtēja kopsakarā visas epizodes ar pieteicēja dalību. Vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmumi nav šķērslis, lai komisija patstāvīgi izvērtētu pieteicēja reputāciju.

Pieteicējs, atsaucoties uz Starptautiskā Valūtas fonda novērtējuma ziņojuma secinājumiem, vispārīgi pamatoti norāda uz riskiem, ko rada skaidru kritēriju trūkums reputācijas izvērtējuma procesā. Tiesa uzskata, ka šādi riski nepaplašina tiesas kompetenci iestādes novērtējuma brīvības pārbaudē.

Tiesa piekrīt, ka komisijas atzinumā pieteicēja reputācija vērtēta nevis kā plašākā sabiedrībā jau pastāvošs izplatīts uzskats par pieteicēju, bet gan kā objektīvi sagaidāmie secinājumi no neatkarīga vērotāja no malas, ja tas būtu informēts par komisijai zināmajiem apstākļiem. Tomēr apstāklis, ka komisijas apskatītie gadījumi nav bijuši zināmi plašākai sabiedrībai, tiesas ieskatā nav šķērslis to ņemšanai vērā reputācijas izvērtējumā. Iestādes pienākums reaģēt uz reputāciju apdraudošām ziņām nevar būt atkarīgs no šo ziņu publicitātes.

Pieteicējs nepamatoti uzsver, ka viņa rīcībā nav normatīvo tiesību aktu pārkāpumu, jo iestāde uz tādiem nav norādījusi. Lēmums pamatots ar to, ka, pieteicējam formāli rīkojoties tiesību normu ietvaros, konstatēto apstākļu kopums (vērtētais apstākļu kopums) radījis šaubas par godprātīgu rīcību, kas ir pietiekams pamats, lai secinātu, ka pieteicēja reputāciju nevar atzīt par nevainojamu.

Tiesa arī pievērš uzmanību tam, ka pieteicējam trūkst spēju identificēt maksātnespējas administratora reputācijas apdraudošas situācijas. Tā

raksturo personības brieduma pakāpi un pašnovērtējuma spēju trūkumu.

Administratora amats ietilpst valsts dienestā. Tādējādi attiecībā uz personu, kura veic šos amata pienākumus, ir izvirzāmas augstas prasības, kas veicina gan stabilu komerctiesisko vidi, gan sabiedrības uzticēšanos maksātnespējas jomai. Uz nepieciešamību vairot sabiedrības uzticēšanos administratora profesijai ir norādījis arī likumdevējs, 2016.gada 22.decembrī pieņemot grozījumus Maksātnespējas likumā. Izstrādājot likumprojektu „Grozījumi Maksātnespējas likumā", likumdevēja mērķis bija mainīt esošo administratoru ienākšanas profesijā un uzraudzības modeli ar mērķi atjaunot sabiedrības uzticēšanās līmeni maksātnespējas procesa administratoru profesijai un maksātnespējas procesa norises likumībai kopumā, cita starpā paredzot stingrākas prasības administratoru kvalifikācijai, reputācijai un profesionalitātei saistībā ar maksātnespējas administratoru iecelšanu amatā un to darbības uzraudzību *(http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/46F0710633B835A1C22580650038AEF9?OpenDocument)*.

Arī šobrīd sabiedrībā joprojām ir aktuāls jautājums par maksātnespējas procesa tiesisku, godīgu un efektīvu norisi. Ievērojot, ka prasība pēc nevainojamas reputācijas ir būtiska maksātnespējas administratora amata ieņemšanai, pat šaubu ēna, ja persona pati ar savu rīcību ir to izraisījusi, var būt pamats secinājumam, ka personai nav nevainojamas reputācijas *(Augstākās tiesas 2017.gada 28.decembra sprieduma lietā SKA-193/2017 17.punkts)*.

[19] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks, bet pieteikums noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Maksātnespējas kontroles dienesta 2019.gada 3.jūlija lēmuma Nr. 1-11/2019/48 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese (paraksts) S. Audzere

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese (paraksts)* S. Audzere
Rīgā 2020.gada 18.septembrī

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.